

agrupació
excursionista

TALAIA

IV CAMINADA POPULAR DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Sant Cristòfol, 10 d'agost del 1989.

TONI

26 DE GENER DEL 1992

Vilanova i la Geltrú - Els Colls - La Punta Grossa - Les
Coves - Miralpeix - Ermita de Gràcia - El Fitó - La
Muntanyeta - Sant Cristòfol

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú i Caixa Penedès

AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA TALAIA

IV CAMINADA POPULAR

ANY DE L'OLIMPIADA

26 de gener de 1992

Vilanova - Miralpeix per la costa i
Miralpeix - Sant Cristòfol per la Muntanyeta

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú

SALUTACIÓ

La Caminada Popular pretén que, a més de passar una bona estona, els vilanovins coneguin millor el seu entorn, els paratges que envolten la vila.

Perquè realment s'aconsegueixi aquest objectiu cal que cada vegada siguem més els participants. Hem de procurar entre tots que sigui coneguda i esperonar els nostres amics i parents a gaudir amb nosaltres d'un matí d'excursió.

Enguany, la proposta és marítima, cales i puntes, platgetes i vies de tren ens acompanyaran en una bona part del trajecte. Quantes vegades no hem vist l'ermita de Gràcia tot viatjant amb tren a Barcelona! Ben segur que a partir d'ara ens ho mirarem tot amb uns altres ulls.

Salvador Butí i Papiol
President de l'A. E. Talaia

PRESENTACIÓ

La Caminada Popular s'ha fet tradicional. El darrer diumenge de gener d'enguany és la quarta vegada que sortim de Vilanova per conèixer una mica més de la nostra contrada.

Vam començar celebrant la commemoració del Mil·lenari fent una visita de cortesia al castell de Ribes. L'any següent vam agafar la ruta de ponent i Cubelles ens va rebre com si fos una gran festa. L'any passat marxàrem fins a dalt del Montgròs i vam tenir la sort de veure una extensa panoràmica. Avui ens toca admirar el mar i per força estona. En realitat són les mateixes aigües que a l'estiu, i, per breus hores, ens fan passar la xafogosa calor de la canícula. Però ara, a l'hivern, no ens fan cap mena de gràcia, són ben pocs els que les toquen, i aquests encara ho fan per obligació, no pas per devoció.

La Caminada d'avui anirà a Miralpeix per la costa i tornarà per la part de dalt del ferrocarril. Aquest passeig marítim, paral·lel a la via del tren, farà la travessa de la massa rocosa que hi ha entre Vilanova i Sitges, la qual s'inicia al peu de la "Farola" de Sant Cristòfol i acaba a la platja de les Coves de Sitges. Aquest bloc rocós és un muntanyam falder del Montgròs que arriba fins al mar i que té connexió amb la resta del massís de Garraf mitjançant el turó del Pedruell (a la Mata) i la serra d'en Conal/les Pruelles (carena entre els termes de Ribes i Sitges), línia de muntanyes que només deixen passar la riera de Begues o de Ribes, la qual forma el delta del Cap de Grills, entre les Coves i el Terramar.

El camí que farem és un itinerari de penyals on les ones de la Mediterrània han retallat el seu primitiu origen, i han donat com a resultat una sèrie de cales i caletes al costat de majestuoses puntes acinglerades. Tan sols el ferrocarril va tenir l'ocasió de travessar aquests racons, però el viatger no té temps de contemplar-los. La marxa a peu és l'única forma de conèixer tots els indrets que hi ha entre el traçat de la via fèrria i el mar blau.

I una vegada haurem vist els esmentats indrets, ens atansarem fins al vell (i bell) racó de Miralpeix, carregat d'història, i tornarem per l'únic camí que des de segles segueix la costa, des de Miralpeix als Colls, una mica allunyat de les roques, i que per això va quedar per sobre el tren, passarem per bonics boscos i paratges dignes d'ésser coneguts pels caminants.

Iniciem així el passeig, que desitgem que sigui agradable per a tothom. I, atenció, molta precaució amb els trens que van i vénen per la via. Pel bé de tots, no toquem el camí de ferro per a res i acabem l'excursió amb alegria.

La Talaia

UN RECORREGUT PER LA COSTA

Monument a Macià, 21-1-1984.

Iniciarem la caminada en aquest capdavall de la Rambla, al peu del monument a Francesc Macià, obra d'en Rafael Subirachs, on antigament hi havia la façana marítima del Camí Gran al Camí Xic, que corresponia al començament del *Trajo de Llevant*, ja que a partir del carrer Ferrer i Vidal, i en direcció a ponent, s'encetava el *Trajo de Garbí*. Davant del port engegarem la marxa resseguint l'esmentat *Trajo de Llevant*, mirant a la Farola.

Efectuades unes desenes de passes, davant el carrer del Gas, trobem el monument a Gaudí i el varador on hi ha les Drassanes de reparació dels vaixells que necessiten el servei de conservació del buc per degradació deguda a la salabror de l'aigua del mar. Més enllà i a la part esquerra existeix l'edifici més alt de la platja, situat davant d'un dels molls de pescadors i a la cantonada d'on

abans desguassava el llit del torrent de la Pastera, el qual fou desviat, i on es formà un carrer nou que porta el nom de les Canàries. A la part de migdia tenim la Llotja o mercat del peix, on diàriament es fa la subhasta dels coves i caixes que els pescadors han farcit amb estil d'artesà. Entremig ha quedat una gran plaça que serveix per estendre les xarxes que, una vegada eixutes, són "remendades" per la col·lectivitat marinera. Finalment, passem pel costat de l'estació de bombeig d'aigües residuals i la zona on freqüentment es juga a la "petanca", i entrem al pont sobre el torrent de la Piera, on s'ajunta la llera del nou torrent de la Pastera. En aquest lloc antigament existia l'Estany de la Geltrú o de Sant Cristòfol i s'iniciava la partida d'aquesta ermita. Passat el pont, deixem la pujada o passeig de Sant Cristòfol i agafem el passeig del Molí de Mar, deixant la Farola a la nostra esquerra. Aquest passeig s'inicià sobre l'antic camí que menava a

Molí de Mar, primeries segle XX.

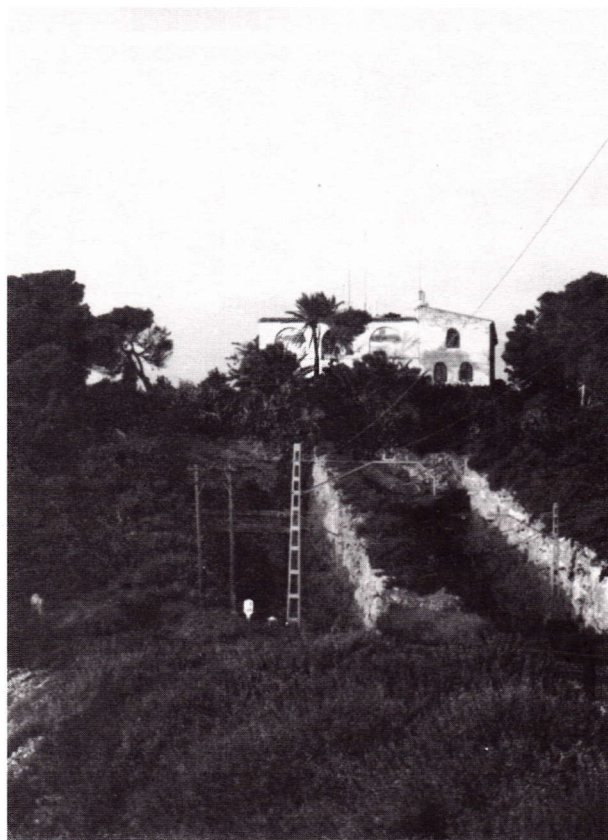
la platja dels Frares i encara està en fase de definició i consolidació.

El Molí de Mar fou construït l'any 1801 per Francesc Terres, de Sant Martí de Riudeperes, amb l'objecte d'aprofitar la força de les ones per moldre farina. Fa menys de quaranta anys que les aigües llepaven el peu del Molí. Actualment, les runes del molí resten a més de cent metres de la vora del mar a causa de la gran acumulació de sorres produïdes arran de la construcció del port, les quals han donat lloc a la platja de la Farola, que s'ajunta amb la platja (abans platgeta) dels Frares, tapant les conegudes Roques Altes, on les onades petaven i, a més, servien per estacionar-s'hi els pescadors de canya. Entre el Molí de Mar i les Roques Altes, un tal Lloveres va fer construir uns dipòsits per a viver de mariscs, però la ferma oposició de la gent de la platja el feren desistir i les instal·lacions van quedar abandonades; l'indret va batejar-se amb el nom de Viver d'en Nago. Avui tot és una esplanació i sembla que vulgui adecentar-se amb vista a l'estiu vivent, ja que aquesta platja fins ara ha estat la més deixada de totes.

En temps d'hivern la solitud de la vorera del mar es veu afavorida per la presència d'una munió de gavines aturades a la sorra, principalment la part de la platgeta dels Frares que queda

Molí de Mar i farola, 1985.

Els Colls i les foradades, 1991.

més arraconada, espectacle poc freqüent amb la compareixença de la gent.

Quan l'esplanada de les Roques Altes s'acaba, embrenem la pujada per un camí esgraonat; un corriol penjat sobre les roques contorneja l'antiga platgeta dels Frares. Anys enrera aquesta platja era una petita cala mig amagada, on anaven a banyar-se els frares del convent de Solicrup. La punta Mabrera clou aquesta cala pel cantó de llevant. El caminet transcorre entre els xalets i els penya-segats, on de tant en tant pugen unes escales que permeten accedir-hi, mentre admirem l'horitzó de la Mediterrània si no tenim la boira que ens amagui la seva anivellació.

Actualment, la punta Mabrera és el primer escull on peten les onades. A sobre seu es conserva un fortí o casamata de la darrera guerra civil. Anem seguint un senderó paral·lel a la via del tren i si girem la vista enrere veurem l'imponent braç del port i els xalets que hem deixat per sobre el camí. A partir d'aquest moment el recorregut va pel costat del ferrocarril i hem de tenir compte de no arrambar-nos massa, sobretot quan passem per llocs estrets entre la via i la costa. Per això, sempre que puguem, caminarem tocant les roques i procurarem no atansar-nos al camí de ferro.

Punta Raldiris, l'ombra i els colls, 1987.

Entre la punta Mabrera i la punta Escorreixes hi ha una bonica platgeta on fa anys s'amagaven els nudistes que havien d'evacuar la platgeta dels Frares. Després de la dita Escorreixes pot veure's un conjunt d'esculls mig coberts per les aigües coneguts pel Fogó de Pillo, dit així per similitud amb les típiques fogaines de camp constituïdes per tres pedres que fan de suport a la cassola.

Vorejarem el xalet de la Sal per la part de mar, antiga propietat d'una botiga de teixits del carrer de la Unió. Ara porta el nom de "Villa Begoña". Trobem la platja dels Colls o de Solicrup, avui zona d'escombraries incontrolades, i a les envistes del primer túnel resseguim el litoral que dona la volta a la punta Llarga o dels Colls, deixant a l'esquerra el camí que mena a la masia. Aquesta casa sempre fou pertinença de la hisenda de Solicrup i quan en foren exclaustrats els monjos va córrer les mateixes vicissituds que la casa mare. Durant molts anys fou residència estival dels Bertran i Güell, coneguts per Mussitu, i es dona el cas que alguna i altra vegada hi havia sojornat el general Franco. La tanca de la finca ens acompanya mentre contornegem la punta Llarga. En un determinat lloc de les roques es troben un seguit de "bufadors" formats per fissures del rocam per sota de les quals discorren estretes covetes, on l'aigua penetra comprimint l'aire que surt amb violència pels forats, sobretot en dies de mar gruixuda. Una d'aquestes covetes porta el nom del Cofre o també el Safareig i prop hi ha una caseta on una bomba elevava l'aigua del mar fins a la piscina dels Colls o Casa del Mar, situada al bell mig de la divisòria de terme entre Vilanova i Ribes. En aquest indret de la punta Llarga, sempre hi trobareu pescadors de canya que, plens de paciència, esperen que piquin els peixos.

Finalitzada la punta dels Colls, el caminet continua pel costat del marge i tornem a la via del tren; passem per sobre una platgeta rodoneta anomenada el Racó de Sant Jordi i entrem a la platja de Belis, l'única que posseeix el municipi de Ribes, on en el seu centre hi ha les roques d'en Roc i fineix a la cala del Barco, a la qual es pot baixar fàcilment per un senderó. Mentre passem per entre la via i la platja de Belis hem de tenir molt de compte amb el tren. Segueixen uns penya-segats un xic maltractats en l'eixamplament de l'espai ferroviari. Entre els penyals s'entreveu el pintoresc i bonic indret del Pati Blau, format per un parell de diminutes cales unides per un pont natural i on només es pot baixar fent desgrimpada. En aquest lloc es passa del terme de Ribes al de Sitges i s'entra a l'antiga demarcació de Miralpeix.

Encerclat el Pati Blau per la part de la via, aconseguim la punta de l'Ombra, on davant mateix es veu una roca dins el mar que porta el nom de la Caixa de Morts. Hem arribat al Tancat del Gaspar, antiga pleta ramadera i actualment un bonic bosc que voregem per la banda de mar i per sobre la cova del Gaspar i de la platja del Tancat, amb una bella visió de la punta Grossa i de la roca de l'Oliva. Els més valents poden baixar a la

Punta de les Coves, 1987.

platja del Tancat i tornar a ascendir per l'altre costat fins a la punta Raldiris o Morro de Gos, que —com hem fet fins ara— travessem per la part més alta, fent cap a la platja Raldiris o cala Xica, bufona i en forma de lluna, arredossada sota la punta Grossa.

Passada la cala Xica es veu la segona foradada i donem la volta a la punta Grossa pel cantó de mar, d'on s'albira prou bé l'anterior punta Raldiris i els Colls, que hem deixat darrera. I si guaiem a llevant, ja veiem la platja i la punta de la Desenrocada. A la punta Grossa i per sota els nostres peus hi ha un escull anomenat el Rovelló, la Guardiola o bé l'Oliva, a escollir. En la punta Grossa es va filmar una seqüència d'una pel·lícula de pirates, on molts vilanovins feren d'extres... Ací dalt, a 40 metres sobre el nivell del mar, esmorzarem en aquesta gran plaça.

Una vegada el cos en condicions, continuem a la recerca de la via del tren. Mentre baixem passem per damunt del Regiscall, dels Gegants i del Forat del Nou Món, designacions d'un lloc lliscós, d'uns monòlits i d'una cavitat encarada a la Mediterrània. Ara som a la platja de la Desenrocada, molt freqüentada durant l'estiu pels nudistes, els quals fins i tot disposen d'un servei de begudes i d'un baixador on veiem plantacions de

Molí de Miralpeix, 1965.

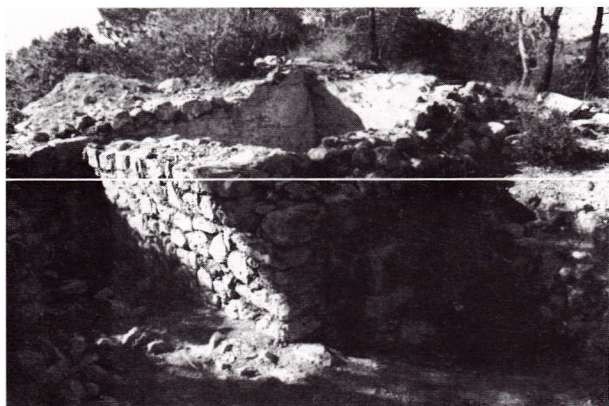

Paret castell de Miralpeix, 1990.

iuques. En aquesta platja, hi desguassa el fondo de les Mesquites a través d'un pont sota del ferrocarril. Ens toca pujar a la Desenrocada, que porta aquest nom a causa de la seva descomposició, ja que la calcària és vulnerable a l'embat de les ones. En el seu cim tenim la barraca de les Pucses, que deixem a la nostra dreta per tornar per enèsima vegada al costat de la via, mentre ja tenim a l'altra banda del tren la percepció de Miralpeix, objectiu de la caminada.

La darrera de les platges que ranegem és la més coneguda dels nudistes i per aquest motiu ha estat motejada per "la platja dels despullats". Consta de dos espais o cales bessones: l'Home Mort i d'en Rosés. Des que el 1980, el Club Catalán de Naturismo va sol·licitar un lloc, l'Ajuntament de Sitges concedí llicència per exercir en la platja de l'Home Mort, fent-se càrrec, l'entitat naturista, de l'ordre, vigilància, senyalització i condicionament. Com es pot veure, disposem d'un "xiringuito" o guingueta a la part de ponent i d'uns bonics jardins, dels quals tenen cura tot l'any. En aquesta cala, hi desemboca el fondo del Pasqualí.

Quan arribem al tercer túnel fem el mateix que en els dos precedents i ens allunyem de la foradada rodejant totalment la punta de les Coves pel punt més alt. Des de l'extrem meridional de la punta de les Coves, en un lloc que sembla un mirador, es veuen algunes coves on peten les onades. Aquestes cavitats estan entre nosaltres i la platja on hi ha l'Atlàntida. Una d'elles té una obertura prou gran. Deixarem la costa passant pel damunt de l'esmentat túnel, però serà opcional l'anada i la tornada fins a la cova del Gegant, ja que es pot observar des del forat superior. Tot aquest sector és conegut per les Coves de Sitges, indret ben acreditat per la quantitat de cavitats

Cisterna castell de Miralpeix, 1990.

existents i per les seves troballes arqueològiques prehistòriques. L'avenc és en un pla sobre la darrera de les puntes de roca poc abans d'arribar a la platja. En aquest lloc s'acaba la barrera rocosa que hem iniciat a Sant Cristòfol.

Els que han vist la cova del Gegant han de tornar enrera per passar per sobre el túnel. Ara el camí fa via en direcció al turó del Codolet, lloc esmentat des de l'any 1360. Deixem un parany a la dreta i entrem en un bonic bosc; continuem per la carena que limita l'actual propietat de Miralpeix, on durant el segle passat tot eren vinyes i encara són visibles els marges de les feixes. Anem seguint les fites de partió de la propietat. El sender ens porta fins al camí que ve dels Colls i va a la quadra de Miralpeix; el seguim en direcció a la casa, a mà dreta ens queden els camps de golf i més enllà l'hotel Terramar. Penseu si és de vell aquest camí que es poden veure les roderes dels carros que hi transitaven. Vora la masia seguim per una drecera de l'esquerra i el camí segueix pel fondal que baixa del casal, ja som a la quadra de Miralpeix.

El lloc és un racó de món, encarat a mar i protegit del vent del nord. Fins ara solitari, veu com comença a venir-hi gent forastera assedegada de tranquil·litat jugant en els nous camps de golf, que ara omplen les fa poc deixades terres de conreu que antigament donaven vida al caseriu. L'edifici està en ruïnes i cada dia en cau un tros a terra. La porta de l'entrada adovellada està caient. Una arcada dona accés a la base de la torre de defensa. L'interior de la masia està pràcticament ensulsiada i més val no entrar-hi. La quadra de Miralpeix és una dependència de l'antic terme del castell del mateix nom, del qual heretà la defensa del seu territori quan el castell va quedar en desús. Dintre de l'esmentat territori hi havia altres masies, de les quals només resten el mas

Masia de Miralpeix, 1965.

Pasqualí i can Girona del Camí. Els darrers llocs que van desaparèixer són la masia de les Coves i l'ermita de Santa Margarida, aquesta situada en el camp de golf, entre la via del tren i la platja de les Coves.

Deixem la quadra i, passant pel davant dels corrals enrunats, ens atansem al Molí de Vent, situat a 42 metres sobre el nivell del mar, amb una ampla visió de les pistes de golf, on han conformat uns petits estanys. Aquest molí ja existia l'any 1611 i es manté en un relatiu bon estat de conservació, tot i que la mola fou llançada a l'exterior i trencada en quatre trossos. Tornem enrere pel costat dels corrals i agafem la pujada al castell per l'antic camí ral marcat amb pedres dretes, deixant la casa del Bon Repòs a baix, a la dreta. L'itinerari passa per dins el bosc, fa alguna giragonsa i s'assoleix el collet on hi ha la cruïlla de camins. De moment torcem a la dreta en direcció al castell per un senderó ben fressat.

El castell de Miralpeix està històricament prou documentat, però fins fa ben poc ha estat un munt de pedres oblidades sobre un turó que vigilava la costa i el camí ral de Sitges a la Geltrú. La vegetació impedia de veure les seves dimensions reals i la delimitació del seu espai interior.

Masia de Miralpeix, 1965.

Les excavacions efectuades l'estiu de 1990 han permès confeccionar un plànol on es poden apreciar una torre de planta quadrada i una cisterna. A la part exterior existeix una sitja. Una pròxima campanya permetrà obtenir les diferents fases arquitectòniques. Per ara, la ceràmica trobada pertany al període des del segle XIV fins al XVIII. S'espera fer cates que donin resultats més positius.

El primer document que parla del lloc de Miralpeix és de l'any 1057, quan fou infeudat Arnau Arloví com a senyor de la torre de Miralpeix, que la va rebre del bisbe Guislabert i del seu cosí Mir Geribert, senyor de Ribes, ja que el paratge pertanyia al terme del castell de Ribes. El cavaller Arnau es va comprometre a reconstruir la torre perquè es trobava en estat ruïnós. El 1092, Ramon Mir, fill de Mir Geribert, va donar un mas del terme del castell de la Geltrú al monestir de Santa Maria de Solsona, el qual afrontava per la banda de llevant amb el terme del castell de "Mirapiscem", notícia que confirma la categoria de *castell termenat* a la torre cedida feia anys.

I que la demarcació del castell tenia jurisdicció pròpia i separada del castell de Ribes, encara que dins el seu terme, ens ho diu un document datat entre 1060 i 1120 quan cita que Ramon Mir posseïa el castell de Ribes i la *quadra* de Miralpeix, és a dir, que era d'un senyor aloer, amb terrenys lliures de càrrega, semblantment a d'altres "quadres" properes (Rocacrespa, Gallifa, Adarró, Enveja, Solicrup, etc.). A partir de 1175 comencen a sovintejar personatges que porten el nom de procedència de Miralpeix. Així fa testament un Ramon de Miralpeix, nomenant marmessor el seu germà Bernat de Miralpeix. El 1183 foren infeudats els castells de Ribes i de Sitges a Arnau de Ribes, limitant aquestes forta-

Ermita de Nostra Senyora de Gràcia, 1965.

GOIGS EN ALABANSA

DE

NOSTRA SENYORA DE GRACIA

QUE SE VENERA EN LA SUA ERMITA DE MIRALPEIX, PARROQUIA DE RIBAS

Ja que en lo alt d'esta montanya vos habeu dignat pujar, oh Mare de Deu de Gracia vullauos sempre ajudar. Desde lo alt d'esta montanya de la matina de Ribes, logran gracias positivas la gent vehina y estranya que humilment en la peanya imploran de vostre altar, oh Mare de Deu de Gracia, etc. L'arcàngel Sant Gabriel ple de divina eficaçia os digué: Plena de Gracia ha enviat a Vos del Cel: que no tingueu rezel del que Deu volla obrar, oh Mare de Deu de Gracia, etc. Per filla del Etern Pare sou elegida de Deu, de Jesús Únic Fill seu seréu verdadera Mare; perquè lo Verb Etern are en Vos se ve a encarnar, oh Mare de Deu de Gracia, etc.	Y també l'Esperit Sant vos elegit per Sòpore, per la més pura y hermosa que's sigles conixerán; vostra humilitat tan gran encara os feu confesar, oh Mare de Deu de Gracia, etc. Obrau sempre maravallas en esta ermita sagrada: per això sou visitada de Vilanova y Cubelles, Ribes, Sitges y Canyelles també vos venen a honorar, oh Mare de Deu de Gracia, etc. Quan estan atribuladas les mullers dels navegants, quan les dels comerciants no reben desesperadas las noticias desitjadas, per Vos las solen lograr, oh Mare de Deu de Gracia, etc. Del mar en las tempestats asseguréu la bonansa, a tots los que ab confiança recorren humilment:	pug que no moren negats los que us saben reclamar, oh Mare de Deu de Gracia, etc. Es vostre auxilli implorat medicina de tot mal; no hi hà accident tant fatal que vos no haju remediad: lo malalt deshauciat té pot en Vos confiar; oh Mare de Deu de Gracia, etc. Curéu no tant solament malalties corporals, també los pecats mortals que causen etern torment: alcançant al penitent gracia de ben confesar, oh Mare de Deu de Gracia, etc.
--	---	--

TORNADA

Ja que en lo alt d'esta montanya vos habeu dignat pujar, oh Mare de Deu de Gracia vullauos sempre ajudar.

Ora pro nobis Sancta Dei Génitrix. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

OREMUS

Gratiam tuam quæsumus Domine, mentibus nostris infunde, ut qui Angelo nunciente Christi Filii tui incarnationem cognovimus, per passionem ejus et crucem ad resurrectionis gloriam perducamur. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

leses amb el de Miralpeix, que estava junt al mar. El 1189, Bernat de Miralpeix va fer donacions al monestir de Santes Creus de les deixes testamentàries del seu germà Ramon.

Un document que pot ésser datat entre 1203 i 1204, fa esment d'un plet per la possessió del castell de Miralpeix, entre el demandant Ponç de Blancafort i els acusats Guillem i Ponç de Ribes, per diversos actes d'usurpació a Miralpeix i a Vilarúbia (ara les Torres). Es deia que Guillem de Ribes, d'acord amb Gombau de Miralpeix, havia fet cavar *valls* i reforçar el castell d'aquest darrer, el qual estava enemistat amb Berenguer de Castellet i Aimeric d'Espiells, i que aquests darrers, al tombant de l'any 1190, assaltaren el castell, el saquejaren i el destruïren, amb un total desinterès per part de Guillem de Ribes. El fet ocasionà una sonada picabaralla familiar dels Ribes, que cuajava encara al cap d'alguns anys amb intromissions jurisdiccionals en els subfeudes de Vilarúbia i Miralpeix. Les valls o fosses, les podem veure encara al costat dels murs enrunats.

Quan Ponç de Ribes va fer testament l'any 1258, el seu nebot Berenguer de Ribes li llegà el feude del castell de Miralpeix. Que Berenguer tenia part en el feu i senyoria de Miralpeix es

Pont de Sant Cristòfol, 1968.

confirma l'any 1271, però el 1279 empenyorava els drets a Galceran de Miralpeix.

El 1390 el rei Joan va vendre al bisbe de Barcelona tota la jurisdicció dels castells de Ribes i de Miralpeix. El castell i quadra de Miralpeix els adquirí la Pia Almoina de la Seu de Barcelona el 1410 als administradors de l'Hospital de la Santa Creu, els quals els tenien de poc temps abans en herència de fra Berenguer de Miralpeix, monjo seglar de la cartoixa d'Scala Dei. Hi atorgaria necessàriament el seu favor el senyor al·lodial, el bisbe de Barcelona en nom propi i de la mesa episcopal. Com que Sitges també era de la Pia Almoina, Miralpeix passà d'aquesta manera al senyoriu del castell de Sitges, però el lloc continuava en el terme de Ribes. Va caldre una concòrdia entre els jurats i municipi de Sitges amb particulars de la demarcació de Miralpeix, en la qual aquest últim lloc s'incorporava definitivament en el terme jurisdiccional de Sitges, coincidint amb la decadència dels feudals de Ribes, això l'any 1413. Tot i així, Miralpeix va seguir dins la parròquia de Sant Pere de Ribes fins al 1917. Al segle XV eren dotze famílies les que residien al territori del castell. Actualment només queden tres cases habitades: el mas Pas-

Pont de Sant Cristòfol, 1983.

qualí (antigament d'Arrover), can Girona del Camí i Bon Repòs, ja que una quarta (can Pere Pau) està tancada.

Una vegada vist el castell, tornem enrere fins al collet i passem a l'altre cim que hi ha a la part de migdia de Miralpeix, on es troben les restes del far aeri, una torre escacada ben característica i que tots hem observat moltes vegades. Ara és fora de servei, si bé el seu interior ha servit per col·locar-hi una estació transformadora d'electricitat. Des de la torre baixem a l'ermita de la Mare de Déu de Gràcia. L'edificació fa poc temps que fou netejada i consolidada, i es reforçà la volta de l'entrada. Sobre la teulada hi ha un pi de més d'un metre d'alçada que ha arrelat entremig de les teules. Els orígens de l'ermita són incerts, però sembla que la seva orientació és romànica. El 8 de setembre del 1662, mentre el vicari de Ribes celebrava missa, hi penetrà un llamp i van morir sis persones. Saquejada l'any 1936, fou cremada la imatge i tots els ex-vots que hi havia, i l'estructura de la capella quedà molt malmesa. Nostra Senyora de Gràcia era invocada pels mariners quan es trobaven en perill de naufragi, i pels qui, tenint familiars en viatge a l'Amèrica, esperaven notícies amb ansietat. Tots els anys s'hi acostumava a celebrar una missa en el dia de la festa de Sant Marc.

Eixim de l'ermita i remuntem un altre cop fins a la torre-far, per aconseguir un corriol que per la part de ponent careneja per entremig de bosc. Deixem altres corriols que hi ha a dreta i a esquerra i passem pel collet de Miralpeix, amb una bona vista sobre el fondo del Bercoc en la vessant de tramuntana. El corriol carener i emboscat puja un turonet, aquest té tanta vegetació que al sol li costa passar entre les branques dels arbres, i resulta un fresquívol passeig. Torna a planejar i comença a pujar al Fitó de Miralpeix, de 109 metres, el més alt de tota la massa rocosa entre Vilanova i la riera de Begues. Però no pugem dalt de tot, ja que tot just quan el senderó es fa pujador, entra en una placeta i s'arriba al peu d'un garrofer mort, girem a l'esquerra per un corriol que mira en direcció a mar, que de moment planeja, però que després més aviat baixa, i deixem el Fitó a la nostra dreta. El caminet es torna carener i troba un marge partioner que continua paral·lel a nosaltres. En un moment determinat, el camí passa entremig de dues cabanes, una a la dreta i l'altra a l'esquerra. També

*Ermita de Sant Cristòfol,
1991.*

s'arriba a passar per sobre el mateix marge. El bosc s'aclareix i a la banda dreta veiem una plantació de xiprers, mentre a la part esquerra tornem a entrellucar l'ermita de Gràcia i els corrals de Miralpeix. Seguim bona estona pel costat de fites de partió i fem via fins a un ample tallafocs, el qual ens serveix per desplaçar-nos en direcció a ponent baixant fins a la propera fondalada del Pasqualí. Quan s'arriba al tallafocs, ho fem davant d'un pi que presenta un gran paràsit de més de dos metres de diàmetre. Aleshores seguim un camí a l'esquerra que ens porta fins al camí que de Miralpeix va a les Mesquites, el qual seguim mentre hi ha fondal, per tornar a virar a l'esquerra pel costat d'una fita per anar a l'encontre de l'antic camí de Miralpeix als Colls, i donem la volta al turó de la Rodona, situat davant de la Desenrocada.

Travessem el fondo de les Mesquites i arribem a una cruïlla de camins. El de la dreta puja a les Mesquites i el de l'esquerra procedeix de la punta Grossa, on hem esmorzat. Seguim pel del mig, pujador i en direcció a ponent. Quan som dalt, ja veiem el port de Vilanova i la masia dels Colls. A cada costat deixem un marge carener de partió que no és altre que el Tancat d'en Gaspar, que ja hem vist a la punta Raldiris, i entrem al fondal de Bons Aires, on es troba el xalet del mateix nom. També veiem un original parany i una barraca, ja en terme de Ribes. Ara ens trobem a la coma de la Guineu, en un bonic bosquet on a voltes es "cacen" bolets, i el travessem en direcció als Colls. Fem el darrer fondal, on igual-

Lleona Marina, 1972.

ment hi ha un formós bosc de pins i una espècie de xiprers del tipus macrocarpa americana. La casa dels Colls, que podria tractar-se del "mas des Coyll" de l'any 1372, la deixem a mà esquerra i nosaltres fem cap al camí carener dels Colls a Solicrup, on hi ha un dipòsit d'aigua. Torcem a la dreta, ja dins el terme de Vilanova, i abans d'arribar a la porta d'entrada de la finca, girem a l'esquerra per encaminar-nos a la Muntanyeta pel camí de Sant Cristòfol, travessem una altra porta que actualment resta oberta per a tothom, la qual cosa demostra que no hi ha res que duri cent anys. Ens dirigim cap a ponent pel costat d'un grandíol dipòsit d'aigua que, com l'anterior, s'omple del rec del Pantà, ja que ací s'acaba el ramal de llevant que s'inicia en el riu Foix. Poc després, i guaitant a la dreta, s'albira la fàbrica de la IMSA i deixem el camí de Solicrup; en una amplíssima cruïlla de camins centenaris, ens fem en el dels Colls, molt fressat per les rodes dels carros. Als nostres peus tenim Vilanova i davant el port. Davallem i entrem en un sector de

xalets. Per aquest lloc antigament passaven els frares del convent de Solicrup per anar a la platja sense arribar a Sant Cristòfol, ja que aleshores no existia la via fèrria. El marge del camí ha estat ensorrat per fer-hi una sortida ràpida vers la Depuradora i l'«Apartadero» del Griffi. Nosaltres continuem pel camí que a l'esquerra mena al pont sobre el ferrocarril, el qual va fer-se nou amb una gran jàssera de formigó armat. Recordeu aquell ruïnós pont que amenaçava caure per l'oxidació del ferro que hi havia en el seu interior?, en deien punt de Sant Salvador.

Una vegada passat el pont girem a mà dreta i veiem una altra biga que va trencar-se quan ja era un fet la reparació del pont, aquesta va caure sobre la catenària i ara ha quedat en aquest lloc per a tota l'eternitat.

Finalment, hem arribat a Sant Cristòfol, on l'Agrupació obsequiarà els caminadors amb un refrigeri de germanor.

L'ermita de Sant Cristòfol pertanyia a la rectoria de la Geltrú, però en la reconstrucció del 1868 fou incorporada a la parròquia de Mar. D'antiga fundació, se'n tenen notícies des de l'any 1372, quan Jaume de Miralpeix va vendre a Guillem Vives, savi en dret de Vilafranca, censals pel preu de 3.080 sous i es compromet, en el supòsit de no pagar en el seu terme els rèdits, a posar-se com ostage a la capella de Sant Cristòfol de la parròquia de la Geltrú. Jaume de Miralpeix era senyor del castell o fortalesa de Miralpeix i de la quadra de Gallifa de Cubelles, i segons sembla passava penúries econòmiques que el feien demanar préstecs per poder viure. Fou pare del Berenguer de Miralpeix, monjo d'Scala Dei que hem esmentat abans.

Les primeres obres de conservació de Sant Cristòfol porten la data de 1454. Durant la pesta dels anys 1651-1652 va servir de llatzaret. El 1788 fou beneït l'edifici actual i el seu interior és igual avui dia. Afectada per les lleis desamortitzadores, la va comprar Joaquim Soler Serra, que la va vendre després a J.A. Soler Pers l'any 1873, el qual la tornà a restaurar.

El 1920 va començar la urbanització del turó de Sant Cristòfol i la benedicció anual de cotxes automòbils. Aquesta ermita marinera fou l'única església del terme que l'any 1936 es va respectar, i així es conservaren dues grans pintures —Sant Antoni de Pàdua i Sant Francesc d'Assís— pro-

cedents de l'antic convent dels caputxins, la darrera, obra d'Antoni Viladomat. Vers l'any 1944 l'ermita fou adquirida pel filòsof Eugeni d'Ors, el qual hi féu construir un habitatge, adossat a la façana de migdia de la capella, casa on morí el 1954. En vida hi fundà l'Acadèmia del Far de Sant Cristòfol.

Dintre de l'església també queda algun ex-vot mariner, sobretot el que hi ha a la sagristia, on es veu la "lleona marina" capturada l'any 1845 pels pescadors en una coveta de la platja dels Frares.

Finalitzada la Caminada Popular d'enguany en aquest tranquil indret tan carregat d'història, ens acomiadem de tots amb el desig que hagi estat ben profitosa i agradable i esperant que el pròxim any hi pugueu participar una altra vegada, amb la mateixa satisfacció que heu manifestat avui. Per molts anys!

La Talaia

BIBLIOGRAFIA

Els castells catalans, volum III, Barcelona 1967.

Xavier MIRET i MESTRE, *La quadra de Miralpeix*, Quaderns, 13, Grup d'Estudis Sitgetans, 1983.

Ignasi M.ª MUNTANER, *Els noms de lloc del terme de Sitges i de les terres veïnes*, Sitges 1986.

1ª Etapa Vilanova i la Geltrú - Canigó: Vilanova i la Geltrú - Sitges, 20-9-1987, Secció de Cultura de l'A.E. Talaia.

30 Excursió a peu pel Penedès. "La costa entre Vilanova i Sitges", *Butlletí de l'Institut d'Estudis Penedesencs*, núm, 7, pàgs. 14-15, 1987.

"El barri de Mar", volum núm. 4 dels *Carrers de Vilanova i la Geltrú*, 1990.

Josep BAUCCELLS, *El Garraf i la Pia Almoïna de la Seu*, 1990.

Joan GARCIA i TARGA, "Castell de Miralpeix, primera campanya d'excavacions", *Butlletí del Grup d'Estudis Sitgetans*, núm. 57, agost 1991.

COL·LABORA:

Caixa Penedès

agrupació
excursionista

TALAIA

PLÀNOL-ITINERARI DE LA IV CAMINADA POPULAR DE VILANOVA I LA GELTRÚ

Sant Cristòfol, 10 d'agost del 1989.

TONI

26 DE GENER DEL 1992

Vilanova i la Geltrú - Els Colls - La Punta Grossa - Les
Coves - Miralpeix - Ermita de Gràcia - El Fitó - La
Muntanyeta - Sant Cristòfol

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú i Caixa Penedès

FES ESPORT! NO ET COSTA RES.

Caixa Penedès

A.E. TALAIA

BIBLIOTECA
ARXIU

ORGANITZADA PER
L'AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA
TALAIA

